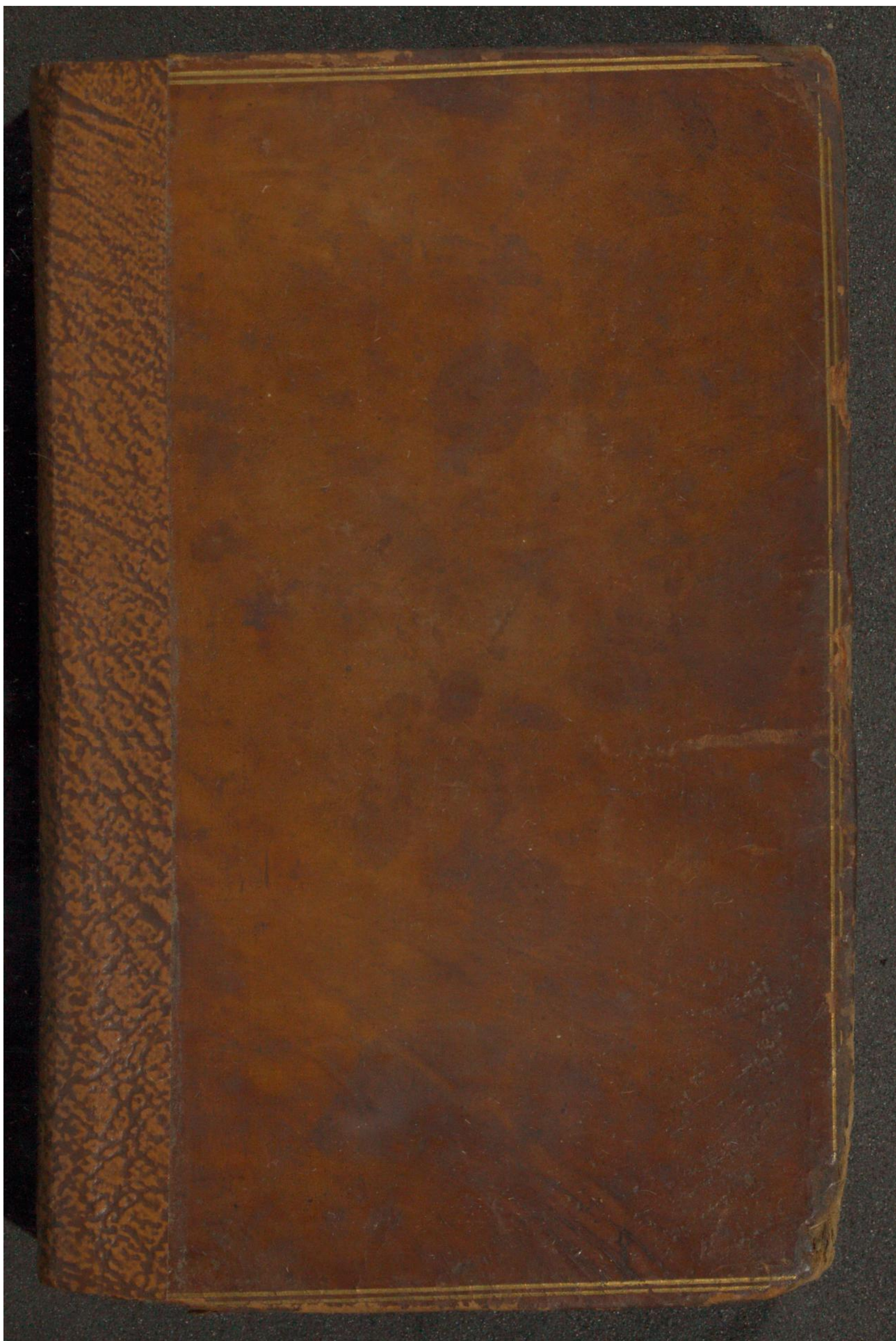
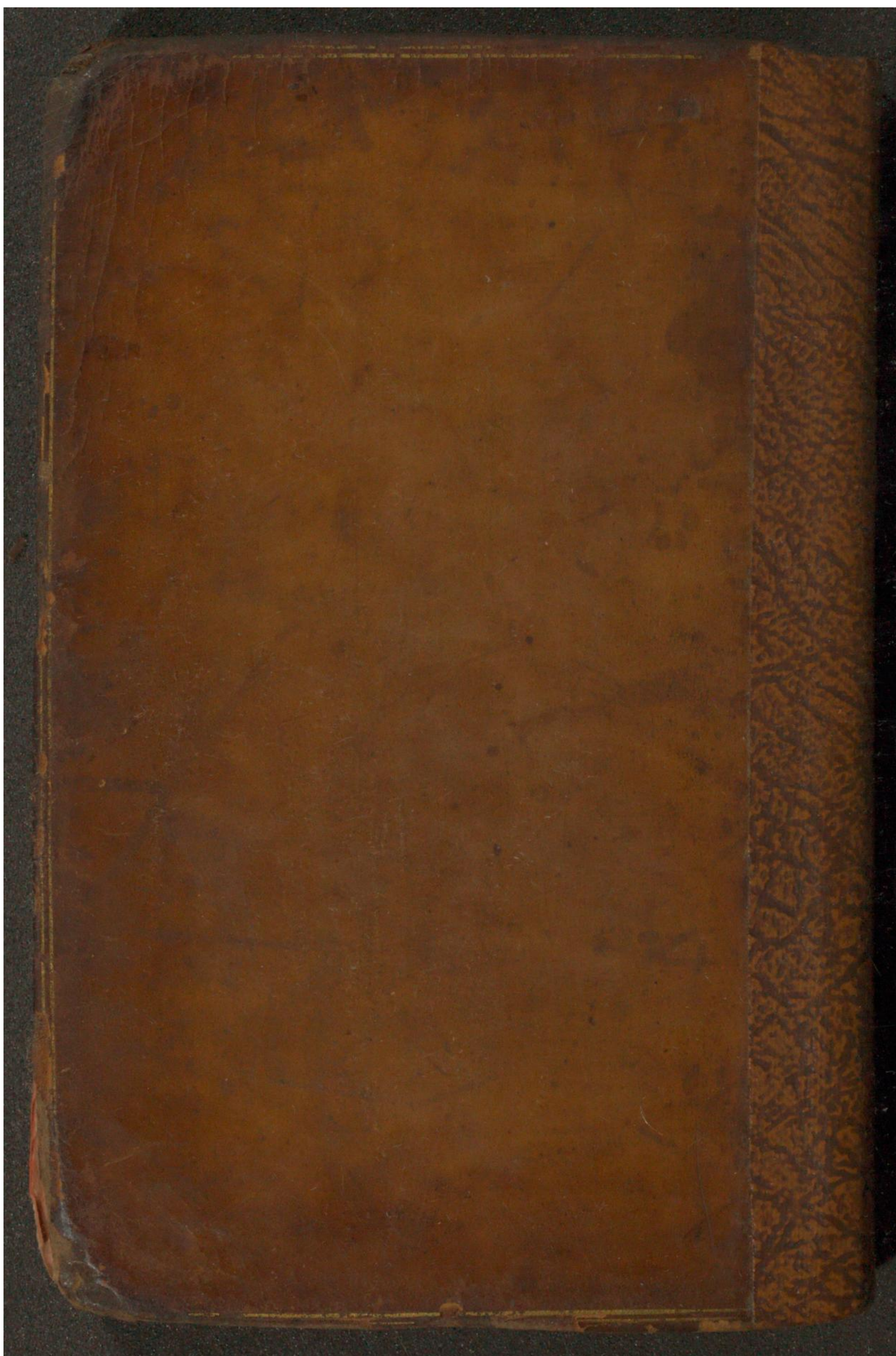

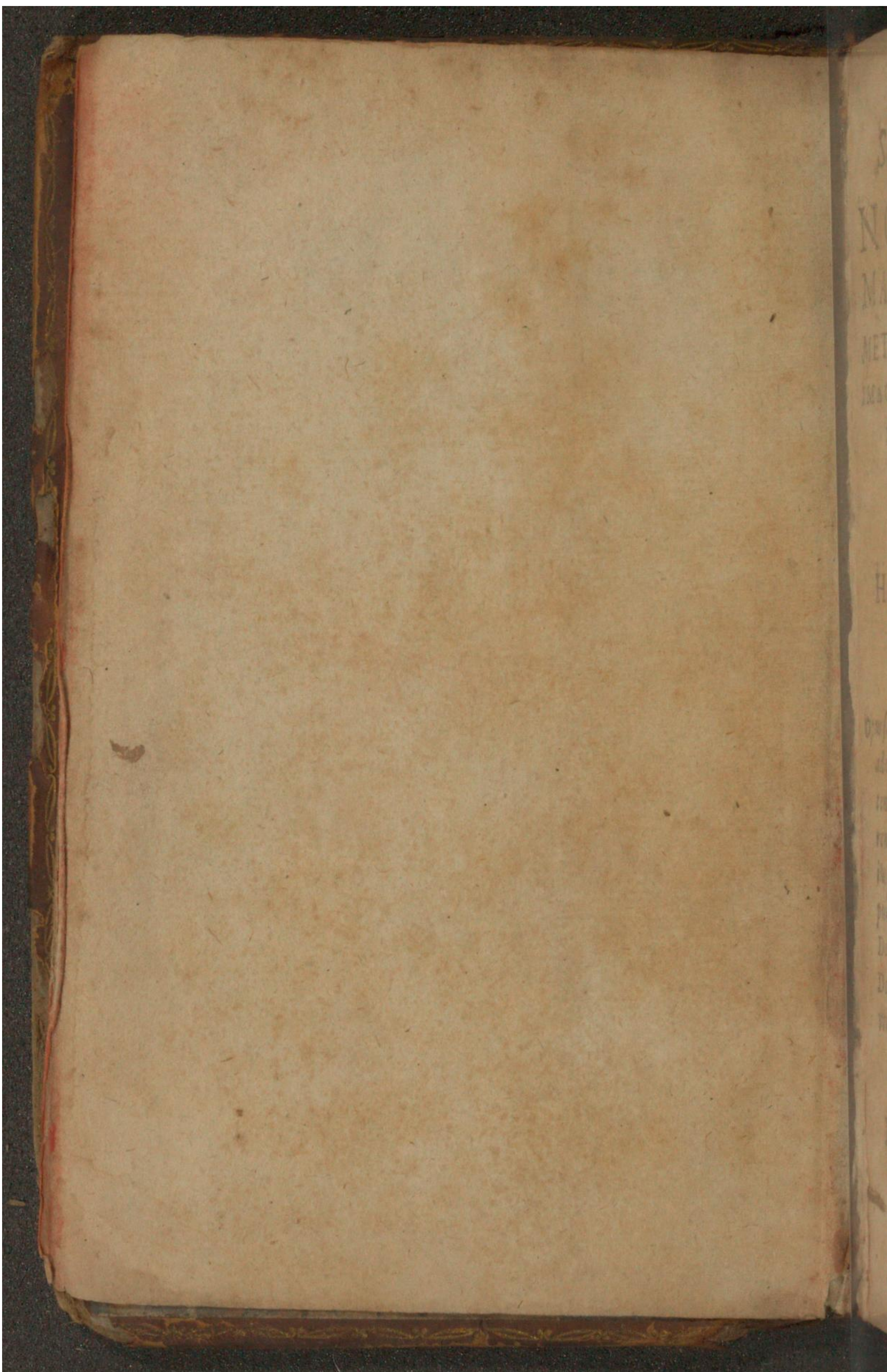

Marafiote

The Syston Park copy

Ars Memoriæ,

Seu potius Reminiscentiæ:

NOVA, EAQVE MAXIME PERSPICVA METHODO, PER LOCA ET IMAGINES, AC PER NOTAS ET figuras, in manibus positas, tradita & explicata:

Authore

HIERONYMO MARAFIOTO Polistinensi Calabro, Theologo.

Opus sanè cũ iucundissimum, tum imprimis, propter admirabiles, ac planè incredibiles effectus, quos ad tenacem atq; expeditum memoriæ captum acquirendum & conseruandum, produrit, omnibus cuiuscunq; status aut conditionis hominibus, præcipuè verò literarum studiosis, Oratoribus, Verbi Dei Concionatoribus, Iurisperitis, atque iis, qui ad Doctoratus apicem ascendere satagunt, maximè vtile & necessarium.

FRANCOFVRTI,
Ex Officina Typographica Matthiæ Beckeri.
M. DC. III.

M. Ant. Sabellicus.

MEmoriâ, ſecundùm rationem, nil Deu dedit homini ſanctius, nil vtilius, & ac eruditionem aptius. Eſt hæc THESAVRV DISCIPLINARVM OMNIVM, ARTIVM QVE, ſtudio & labore quæſitarum; CVSTO FIDELISSIMA. Aliquid certè vidit ſapien Poeta, qui MVSARVM MEMORIAM dixi MATREM: nec minùs prudens, qui Lethen huic contrariam apud inferos ſtatuit. Conſta id bonum naturæ beneficio: augetur tamen & excolitur arte.

ILLVSTR. D. D. BALTHASARI MILANO, SANCTI GEORGII MARCHIONI AMplissimo, ac Polistinensium Domino benignissimo;

Hieronymus Marafiotus, S.P.D.

IAM diu cogitanti mihi (Illustriss. Domine) quib. mediis, quibusue munusculis, ex amplissimo gratiarũ tuarum cumulo, aliquid pro meo excerperẽ munimine, excerptumque veluti vmbraculum ab æstu, tegumentumque à turbine, & pluuiâ, mihi seruarem, in illud prorupit animus anhelans: da quod datum accipientis animum delectat, & cape quod captum aliquando valet expellere mœrorẽ. Quod quidem satis meæ deuotioni erga te cõ

venit. Quid enim iucundius? quid dulcius? quídue delectabilius, tanto viro, paupercula manus mea valet exhibere? nisi id, per quod accipientis animum præsenti posse lætari? Noui siquidem altissimi ingenii tui acumen, noui & quanta sint animi tui in virtutibus oblectamenta dulcissima: quòd nempe haud ita floribus delectantur apes, fluuiorum irriguis prata lætantur, syluarum vmbris congratulantur aues, & scientiarum studiis concrescunt oblectamenta viri prudentis, vt animi tui culmen in acutissimis scientiarum speculationibus iucundatur, dilatatur & inardescit. Nec miror equidem; nam qualia sunt frugũ semina, talia euadunt renascentia germina. Quis vnquam Illustrissimi (bonæ memoriæ) patris tui Iacobi virtutes, laudes & præconia, modulatis canentium vocibus, & carminum lyris, tubisque sonantibus, vix ad minimum, seculis nostris, decantare sufficiat? cui corporis dotes completæ, animi virtutes plurimæ, & ad scientiarum speculationes intelle-
exuberant. Hinc, cùm iam ille ra-

dix

dix extiterit, tu verò germen eius delectabile, quid mirum, si tanta promptitudine, ad quodcunque scibile animo inclinaris, delectaris, & gliscis? Laudet Homerus Achillem, concinat Virgilius Æneam, extollat Curtius Alexandrum, commendet Liuius Scipionem, canant & cæteri quos armorum vanus fulgor extollit: nam ipse scientiarum vberibus infixos, virtutumq; semina plenis calathis legentes, vocibus personare, scriptisque commendare conabor. Quorum te priorem pronuncio, quem præ cæteris excellentiorem prænosco. Eò enim est adolescentiæ tuæ indolis inter alios clarior, quò inter prudentes viros æstimatur rarior. Et eò ad adipiscēdas scientias aptior, quò & ingenio promptior, & amoris igniculo ad capessendum flagrantior. His igitur ita de te animo meo infixis permanentibus, vt benignitatis tuæ ipse particeps inueniar, vt tuarum gratiarum vmbraculis protegar, atq; vt fœlicioribus auris meam dicar in futurum protendere vitam: munusculū hoc offerre decreui, quo & dantis animus agnoscatur, & ac-

cipientis mens iucundaretur. Manus quidem est, quam organum organorum corporis priscis vocitare complacuit: nunc autem organum, quo mens ad eius opera promptior euadat, nuncupare licebit. Scriptum est n. apud Salomonis Ecclesiasten: Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem. Quod satis aptatum credimus theorema in hoc opusculo, quod de Arte Reminiscentiæ inscribere duxi. Nam & multi inopes sunt non mente, sed vsu mentis, multique pauperes non loquutione, sed prompta facultate loquendi, pro quibus manum hanc aperire decreui, simul & palmas. Vbi quibusdam figurarum obsignationibus, pauperes & inopes, laudandi nomen Domini promptitudinem acquirant. Verùm quæ germina terra sterilis dabit? aut quos grossos arbor infructuosa parturiet? cum iam parœmia in promptu est: nemo dat, quod non habet: sic ipse, quam manum inopi aperire valeo, qui & omni sum circum paupertate ditatus? Aperias ergò tu, Illustrissime Domine, huiusmodi Artis Reminiscentiæ

manum, ob id enim ſub fœliciſſimis nominis tui auſpiciis illam typis mandare curaui, vt ſub tuarum manuum benigniſſima protectione, & pauperes ſuſcipiant, quod optant, & ipſe ab inuidorum morſibus protegar. Cæterùm quæ tibi fœlicia, & quæ tibi glorioſa, cælitus exorabo. Vale.

HIERONYMI MARAFIOTI

In librum

De Arte Reminiſcentiæ,

PROOEMIVM.

SIMONIDEM ferunt, primo de Arte Reminiſcentiæ opuſculum compilaſſe, eiusque doctrinam aliis communicaſſe; poſt quem Diagoram, Ariſtoxenum, Ariſtotelem, Ciceronẽ, aliosque ad hæc vſque tempora plurimos, cernimus circa huiuſmodi artem ſuos expoſuiſſe libellos. Et parùm quidem ab ſe inuicem huiuſcemodi doctores diſſident, niſi quòd (meo iudicio) alia docendi methodo; verùm vnus eſt omnium conſenſus, vt ſcilicet priùs reperiatur vniuerſalis locus, in quo diuerſi particulares inter ſe aliquo ſigno differentes, per appoſitas viuorum hominum imagines, aliquid vel nutu, aut ſigno, aut habitu præſentantes Reminiſcẽtiam omnium dicendorum cauſare valeant. Senſatus quidem talis eſt reminiſcentiæ modus, & eò faciliùs apprehenſibilis, quò verior illa Philoſophi oſtenditur propoſitio, quòd omnis humana cognitio in intellectu cauſatur à ſenſibus. Inuenimus autem nos, & alium ſenſatiorem modum artis reminiſcendi, in quo per obiectum ſemper præſens impoſſibile eſt (vt ita loquar)

loquar)memoriam falli. Nam si iuxta Aristotelem 3. de Anima, actiuo passiuoq; debitè approximatis, & non impeditis necessariò sequitur actio, ita obiecto sensibus approximato, actio causatur in parte intellectiua, qua facilè memoria ad ideam entis figurati descendit concipiẽdam, conceptamque linguæ pronunciandam ministrat. Est igitur obiectum, duarum manuũ integra præsentatio, cum suis figuris, figurationibusque singulis quibusque locis appositis. Mirum vtique hoc videtur esse, vt parua tam humana manus, paruæque in ventriculis digitorum figuræ, omnium dicendorum valeant reminiscentiam ministrare. Ast vbi experiẽntia probabitur, quod mirum apparebat, facillimæ conceptionis esse videbitur. Nam per notas, & figuras, quæ à nobis in sequentibus signabuntur, haud tantùm materialia entia, & nomina aliquid significantia, quisque (licet mediocris ingenii) recitare valebit: verum & dictiones penitus omnis significationis expertes, veluti sunt articuli, pronomina, interiectiones, cæteraque huius generis quam plurima. Et quod valde mirabile ostenditur, per huiusmodi artem recitantur facilitate promptissima, literæ, syllabæ, numeri, notæ musicales, puncta, commata, & quodcunque humana se offert explicabile lingua. Sit autem hoc loco bonus rogandus Lector, vt quæcunque in hoc libello scripta conspexerit, legat, relegat, perlegat, & eis iterum stu-

deat; minutiasque illas inferiùs à nobis notandas obseruet attente: appellatur enim hæc Ars Reminiscentiæ, verùm nolentibus in eam optimam habere praxin, continuumque in eam exercere laborem, & maximè in principio suæ instructionis: vocabitur ars perdendi reminiscentiam, quin & intellectum. Vtique difficillimæ apprehensionis apparebit in principio; at cùm in ea studens cœperit aliqualiter exerceri, haud tantùm videbitur facilis, sed & delectabilis, & apprimè ad sui studium allicere animũ. At nos vtique vt difficultatis speciem amoueremus ab ea, studendique ansam omnibus præberemus, faciliori ordine, quo poterimus, illam enucleabimus, primùm de locis, secundò de numeris, tertiò de figuris, & quartò doctrinam ad artem pertinentem annotantes.

DE ARTIS REMINI-SCENTIÆ LOCIS.

IVLIVS Camillus suæ arti Reminiscendi locum quærens, delectabilē illam, omnibusq; curiosis intellectibus theatri sui ideā reperit, quam pro vniuersali loco memoriæ habens, particularibus illam distinxit mediis, variisque Deorum imaginibus exornauit, vt eò promptior memoria fieret, quò distinctior sit locorum, & imaginum apparentia. Alii verò huiusmodi artis professores, priscam antiquorum philosophorum sequuti doctrinam, pro vniuersali artis loco, amphitheatra, palatia, monasteria, & huiusmodi similia sibi elegerunt, in quibus per angulos, ianuas, fenestras, cæterasq; locorum differentias, particularium locorum capesserent ideam: quos cùm viuorum hominum, tàm marium, quàm fœminarum imaginib. exornatos habuerint, ex illorum gestu facilis reminiscentia causetur. Nec nos a priscorum doctorum methodis aberrantes, loca Vniuersalis locus artis.

quæ-

quærimus tum vniuersalia, tum particularia, in quibus figuræ quædam cum suis imaginibus recitandorum ideas valeant memoriæ ministrare. Sit igitur quadripartitus vniuersalis locus, qui nostris regulis coniunctus, erit, vtique vnus; talisq́; sit ambarum manuum facies quatuor. Particularia verò loca in eisdem manuum faciebus, erunt ventriculi digitorum, atque volarum, interius, exteriusquè consistentes: qui numerum haud excedunt nonaginta duorum. Est nempe in vnaquaque manu ventriculorum numerus viginti trium, qui quater assumptus ad nonaginta duo ascendit. Verum hîc aliquis obiiciet.

Dubitatio. Si omnis huius loci ambitus, duo & nonaginta possidet particularia loca, igitur cùm quis orauerit, aut ad populum sermonem habuerit, nisi ad duo, & nonaginta conceptus, vel duo, & nonaginta verba, valebit protendere eloquutionem.

Responsio. Respondetur vtique, adeò fertilem esse huius artis agrum, quòd per varia signa à nobis inferiùs declaranda, multiplicantur loca, ita vt in infinitum valeant produci. Enumerantur autem loca hæc particularia ordine suo, vnum post aliud, vt infra patebit in figura numerorum. Animaduertendum

tendum est autem, quòd qui de Arte Reminiscentiæ scripserunt, voluerunt vtiq; à dextera locorum particularium parte illam exordiri, optima siquidem ratione fulti: nam sicut dextera pars corporis expeditior fit ad quodcunq; opus exercendum, ita per dexteræ partis corporeæ decursum, expeditior euenit memoria, quia ibi inclinatior est ad percurrendum omnia promptè: hæc verò, quæ à nobis in manibus datur, à primo ventriculo pollicis sinistræ manus sumit exordium. Nam eo modo, quo in scripturis vtimur, à dextra ad sinistram procedere, quod si euerso fieret, inconsona literarum supputatio euaderet, ita si alio ordine, quàm à sinistris ad dexteram huius artis initium sumpserimus, inconsona, deformisque omnino eueniret figurarum ponendarum locatio. Tentauimus nempe aliquando, vt quorundam satisfaceremus opinionibus, ab vngue pollicis dexteræ manus illam exordiri, at vel quia vsum habebamus à sinistra, vnde ex continuatione exercitii eramus habitum artis adepti, vel quia deterius fit ordinis initium à dextris, quàm à sinistris, vnde meliorem ordinem experti sumus, vel alia sit quæcunque causa, per dexterinum ordinem

Memoria locorum, & imaginum.

Authoris.

Memoria locorum & imaginum.

dinem non possumus proficere. Cùm ergo reminiscentiæ artem quis addiscere cupierit, accepto vniuersali loco, videlicet, palatio, domo, similique, vbi per aliquas differentias angulorum, columnarum, & similium, optimum

Authoris ordo.

est initium, à dexris, locorum ordinem incipere: in hac autem, quæ in manibus à nobis traditur, sit ordinis initium à sinistris, vt superiùs diximus, & infra clarioribus exemplis

Distantia locorum pro imaginibus.

ostendemus. Circa distantias verò locorum particularium eligendas, variè sunt opinati doctores, qui huiuscemodi artem per imagines edocuerunt: etenim sufficere dixerunt aliqui, tantùm quinque distantiæ pedes ab vno loco ad alium, alii dixerunt octo, alii sexdecim: sed cùm in nostræ iuuentutis initio tali vteremur arte, distantiam locorum iuxta tales mensuras attentè obseruari debere, nihil, seu parùm proficere experti sumus, eò quòd diuersitas locorum, per signa columnarum, angulorum, fenestrarum, & similium facillimè præsentatur memoriæ, potiùs per suas differentias, quàm per debitam loci

Differentia locorum sufficiunt pro distinctione vna-

distantiam. Nam si imago vna locatur in angulo ianuæ, exteriori, scilicet, parte, potest & altera imago in interiori eiusdem ianuæ

parte

parte collocari, sic ut videantur imagines sibi inuicem auersæ, tantùm per intermedii parietis distantiam, talesque imagines memoriæ obiiciuntur perfectissimè, vt satis liceat cuique experimēto comprobari. Ex quo patet distantiam tantùm locorum obseruari debere: non autem in tanta commensuratione distantiam. Dicam vtique vbi locorum distantia obseruanda necessariò euenit: scilicet, cùm in longitudine nimia alicuius parietis, vbi neque angulus, neque columna, neque aliud quippiam signum adest, locandæ sunt, verbi gratia, tres imagines, aut quatuor, in tali casu obseruabis, vt sint distantes loci imaginum ad minus sexdecim pedibus, ne fortasse nimia imaginum vicinitas memoriam confunderet: nam hi loci, qui sensatim distantes videntur, in ideam viciniores se præbent: & si pro talibus imaginibus locandis signa locorum deficiunt, sunt fingenda, vel in pariete carbone notanda, veluti columna, corona, auis, & simile quodcunque. Hæc igitur doctrina bene obseruanda est in locis, vbi imagines collocandæ accidunt. Distantia autem locorum, qui in manibus consistunt, tot quidem caret obseruationibus: etenim inter locum, & locum

gis quàm distantia.

Distantia locorum manuum.

eum nullum datur aliud spacium, nisi lineæ illæ iuncturarum, illas ad inuicem distinguentes: & ita fit, vt in quolibet digito interiùs exteriusque considerato, octo reperiantur particulares loci. In volis etiam eorumque posticis, distinctio locorum facillime noscenda se offert; tum ob lineas, tum ob distinctionem figurarum ibi consistentium. Habes ergò ex his exactam locorum artis reminiscentiæ notitiam.

DE QVALITATIBVS locorum artis.

MAGIS euenit in Arte Reminiscentiæ per loca, & imagines inuenta, qualitas locorum obseruanda, quàm aliud quodcunque. Siquidem fugitauere sæpe prisci artis institutores loca nimis lucida, eò quòd, vel nimiâ luce memoria fit imbecillis, sicut oculus ad lumen solis, vel ad albedinem niuis: aut nimiâ luce superfusa, omnes simul imagines videt, confunditurq;. euadendi fuit etiam mos sæpissime loca nimia obscuritate confecta. Nam talis est idea tenebricosi loci apud memoriam, qualis tenebra corporalis oculos ne videant offuscans. Si namque apertioribus oculis, etiam in die, vix

Locorum qualitas obseruãda.

in obscuris consistentia cernuntur, quomodo poterit memoria in obscuris positarum imaginum sibi causare ideas? rectè ergò loca elegerunt, nec nimis lucida, nec nimis obscura. Dicam autem, quod sentio pro temperamento obscurorum, lucidorumq́; locorum, sicut nempe fingenda sunt signa pro locorum differentiis, vbi veræ differentiæ non adsunt; sic fingenda sunt aliqua, quæ lucida nimis aliqualiter obscurent, & obscura nimis aliqualiter illuminent. Cum igitur in atrio, nimis solaribus radiis referto, locandæ sunt imagines, ne nimia luce memoria confundatur, finge tibi vmbraculum, vniuersum atrium contegens, & sic habita solis remissa luce, distinctionem imaginū habebis perfectissimam. Si verò contigerit in aliqualiter obscuro loco, imagines debere locari, vt memoria faciliùs ideam capiat, finge tibi ignem in medio ardentem, cuius beneficio luminis imagines facillimè conspiciuntur. Hæc optimè obseruari debent in reminiscentia, quæ per imagines adipiscenda se offert. Tot autem locorum qualitates in manibus minimè sunt obseruandæ, cùm nimia familiaritate innotescunt: & ideò haud alia accidit obseruanda qualitas, nisi quòd tantum spacii debent occu-

Nimis obscura, & nimis lucida loca, quomodo temperantur

pare figuræ illæ, quæ in ventriculis digitorum, & posticis eorum locantur, quantùm & illæ, quæ in ventriculis volarum, & posticis eorum consistunt, & econuerso: quod quidem infrà per exempla patebit.

DE FIGVRIS ARTIS, ET qualitatibus earum, & de exercitio addiscentis circa illas.

SICVT in hâc nostra reminiscendi arte figuris vtimur, ita & prisci auctores, quos sequuti neoterici; vsi sunt imaginibus, quas viuas, & notissimas esse oportere docuerunt, ac etiam inter se differentes, non tantùm sexu, & ætate, verùm & habitu, ac exercitio vitæ. Hinc puto haud rectè dixisse eos; qui in arte dixerunt imagines omninò nudas, & auersa facie debere locari. Si etenim nudæ sint imagines, earum differentiæ videri nequeunt: ponatur scilicet, quòd sint Ioannes, & Antonius eiusdem ætatis pubertatisq́ʒ, si nudæ sunt imagines eorum, disparitas inter eos, vix per ideam reminiscentiæ discerni potest: idem euenit, si duæ locantur puellæ virgines, vel duæ matronæ eius-

Imaginum locãdarum differentia.

eiuſdem ætatis, & corporeitatis, vel duo pueri, inter quos licèt ſit aliqua intermedia perſona, illos diſtinguens, vel puellas, aut matronas abinuicem ſeparans: tamen ipſarum nuditate memoria confunditur: fit etiam, vt ſi imagines illæ non ſint viuæ, & ignotorum hominũ, ignotarumque mulierum, memoria, vel ignotus non noſcat, vel fato extinctas non videat. Locentur ergò in particularibus locis imagines viuorum hominum, ac mulierum, ſintque omnes ex notiſsimis, amiciſsimis, ac penè ex familiarioribus, vt fiat memoria promptior: accidit enim vt retardetur memoria quandoque in recitando, ob defectum indiſpoſitionis locorum, vel non aſſuetæ cognitionis imaginum. Quòd ſi aliquis inſtat: Non valens tot amicos, & notos habere, quomodo perueniet ad ſtudium artis, quando multitudo locorum, & imaginum ei neceſſaria eſt? dicam illum oportere ciuitatem percurrere, & iuuenes inſpiciat, puellasque quas formoſiſsimas æſtimauerit, diligenter contempletur, & ſufficit ſi tantùm ſemel eas loqui audierit, vel ridere viderit, aut deambulare conſpexerit, vt poſsit corporis motus, geſtuſque notare: tales enim poſtea per frequenta-

Quæ imaginum notitia neceſſaria ſit.

tionem artis notissimæ fient, eruntq; apud memoriam, præsentantes quodcunque præsentabile. Sint etiam nudæ imagines, non nuditate corporis, sed nuditate gestu, & figurationis, vt valeant figuratione, & gestu semper indui necessario, pro reminiscentiæ idea. Et si hoc sensu prisci doctores de nuditate loquuti sunt imaginum, eos rectè dixisse fatendum est. Oportet etiam vt in locis suis sint imagines erectè stantes, nil curuæ, vultu demisso, manibus iunctis, vt nihil præsentent, nisi ad tempus, (vt infrà dicemus) & facie versus memoriæ artificem, si etenim auersis faciebus starent ad parietem, vtique artifex non posset eas statim cognoscere, nisi eas vocaret, vt verterentur, & per motum imaginis fortasse obliuisceretur memoria, quia tunc motum videns, amittit significationis positæ ideam. Hinc maiores nostri dixerunt imagines ab aliis mobiles, & ex seipsis, motiuas debere esse, vt motu, gestu, nutuq; aliquid in mente artificis imprimant. His igitur conditionibus exornatæ imagines, admirabilem reminiscendi ansam ministrant, apud eos, qui reminiscendi artem per loca, & imagines acquirere satagunt.

Imagines quomodo situandæ.

At artis figuræ, quæ in manibus sunt,

tot

tot prædictis conditionibus carere comperimus aliquas tantùm neceſſariò ſuſtinentes. Sunt ergò huius artis figuræ numero viginti tres, ad numerum literarum alphabeti: & tribus, atque viginti locantur locis, in vnaquaque ambarum manuum facie. Differunt inter ſe figuratione, ſitu & ordine, quarum nomina iuxta proprietatem figurationis, hæc ſunt. Figura prima dimidio orbe cæſa, luna vocatur, ſecunda, circulus, tertia, triangulus, quarta, annulus, quinta, circulus cornutus, eò quod duo cornua in una parte habet, ſexta, quadrangulus, ſeptima, ſemicirculus, octaua pi græcum, nona arcus, decima figura oualis, vndecima baſis ionica, duodecima, vallis plana tertiadecima, figura vaſis, quartadecima, litera G. maiuſcula, quintadecima, litera D. maiuſcula, ſextadecima, circulus inciſus, decimaſeptima, ſcutum regale, decimaoctaua, litera P. maiuſcula, decimanona, circulus ſuper baſim, viceſima pyramis obtuſa, viceſimaprima, ypſilon, viceſimaſecunda, anguis, & viceſima tertia, Q. litera maiuſcula. His certè nominibus placuit appellare figuras, vt ſic valeant per propria nomina diſcerni. Diſcernuntur etiam ab inuicem propria ſpeciei diuerſitate.

Numerus figurarum artis.

Figurarum artis nomina.

Figurarum artis differentia.

tate. Nam vnaquæque, altera, ab altera specie differt, vt intuenti apertißimè patet. Sunt & aliæ duæ differentiæ, altera secundùm situm, & altera secundùm ordinem. Situ quidem differunt, pro quanto ipsarum quædam in ventriculis digitorum ponuntur, & posticis eorum, & aliquæ in volis manuum, eorumque oppositis regionibus. Differunt etiam ordine, quia prima luna, ponitur in primo ventriculo pollicis sinistræ manus, secunda luna ponitur in vngue auricularis sinistræ manus, tertia luna sistitur in vngue pollicis manus dexteræ, & quarta luna locatur in eiusdem manus ventriculo auricularis: post lunam verò cæterarum figurarum ordo seruatur dißimilis: pro quo sit regula hæc vniuersalis, quacunque exceptione amota, vt figura quæuis quatuor occupet locellos: hac scilicet dissimilitudine, vt si in manu sinistra intrinsecus figurata, à ventriculo pollicis incipiendo, figurarum ordo descendit ad volam, & à vola eleuatur vsque ad auricularis ventriculum, interiori tamen eiusdem manus parte initium fit ab vngue annularis, vsque ad vnguē pollicis, Cùm autem ad dexteram accesseris, ab vngue pollicis figuræ descendūt ad oppositum volæ,

Regula vniuersalis pro situ figurarum.

le, & ascensum habet vsque ad vnguem annularis eiusdem manus; cum autem in interiori facie eiusdem manus intraueris, lunam locabis in ventriculo auricularis, & eodem quo processisti ordine, in exteriori facie sinistræ manus, procedes in interiori dexteræ. Hæc omnia subiectæ figuræ apertissimè indicabunt. Quantum verò spectat ad exercitium addiscentis, aperiam: nam iuxta philosophicum illud, videlicet, quod ex frequentatis actibus, acquiritur habitus: est animaduertendum, quòd plures requiruntur in hac arte actus præuii, vt possit de facili habitus adipisci. Vnde & maiores nostri in ea reminiscendi arte, quæ per loca fit, & imagines, propterea imagines illas in planis constituerunt locis, & infimis, vt possint faciliùs videri, vocari & tangi, quandocunque in eis hoc fieri oportuerit. Atque vt perfectiùs de propositis imaginibus reminiscentiam haberent, differentias, distinctionesque in ordinibus personarum constituerunt. Personarum igitur differentias, distinctionesquè dicimus attendendas, hoc ordine, videlicet, ex familiaritate, ex sexu, ex ætate, ex nobilitate, ex dignitate, ex virtute, ex officio, ac ex quouis huiuscemodi simi-

Alia circumstantia loci obseruanda.

Imaginum conditiones & ordo.

li. Ex familiaritate sic, vt primo loco personam tibi magis dilectam ponas, quia hæc magis obiicitur mentis oculis, sitque talis, aut pater, aut mater, aut soror, aut frater, aut vxor, vel puella pulcherrima, quam perditissimo amore prosequaris: hæc enim vim habet maximam primò mentis oculis præsentare ideam. Constituta ergò hac in primo loco, aduenit secunda locanda persona, in qua sexus differentia consideranda est, vt si in primo loco marem posuisti, in secundo fœminam, & econuerso, scilicet, si in primo loco fœminam locasti. In secundo marem locare debes. Tertio loco consideranda est ætas sic, vt si præcedenti loco posuisti senem, in sequenti ponas adolescentulum, vel puerum. Quarto loco consideranda est nobilitas, vt si adolescens, vel puer, quem posuisti tertio loco, fuit infimæ conditionis, in sequenti, scilicet, quarto ponas virum nobilem, ex præclarioribus ciuitatis. Quinto loco est attendenda dignitas, vt si quarto loco secularem hominem posuisti, in quinto Episcopum, aut Religiosum aliquem ponere tenearis. Sexto loco est attendendu virtus, vt scilicet, tali loco ponas doctorem, vel musicum, aut quempiam talium. Et septimo loco consideratur officium, seu

artis

artis exercitium, vt tali loco ponas aratorem, aut pastorem, vel talium quemuis, quibus suo ordine positis, redeas ad positionem sequentiū personarum, vt supra, semper hoc animaduertendo, vt primo quoq; loco post cæterarum personarum locationem, sit vnus, vel vna ex tibi familiarißimis, & dilectißimis. His ergò per omnia sic ordinatis, continuum requiritur circa talia exercitium, videlicet, vt quotidiè, terquè, quaterquè, omnia suo debito ordine mente percurras; accedas ad propria loca, tangas, videas, vocites, & moueas, veluti si ibi propria vita viuerent. Hoc idem fieri debet in figuris, quæ in manibus pro artis perfectione ponuntur, quotidiè etenim, haud tantùm septies, o-ctiesq; sunt illæ memoria percurrendæ, verùm & quindecies, atq; si fieri potest, viceniesq; vicibus excogitandæ, tum recto, tum retrouerso ordine: verbigratia, à luna incipiendo vsq; ad vltimam figuram, & è conuerso. In huiusmodi quippe exercitatione, tota consistit huiusce artis basis, & fundamentum. Cætera verò, quæ in huiusmodi figuris obseruanda occurrunt, in sequentibus declarabuntur. Subiecta tamē schemata ordinem figurarum in vnaquaq; manu locandarum ostendent. Nec mireris, si duas

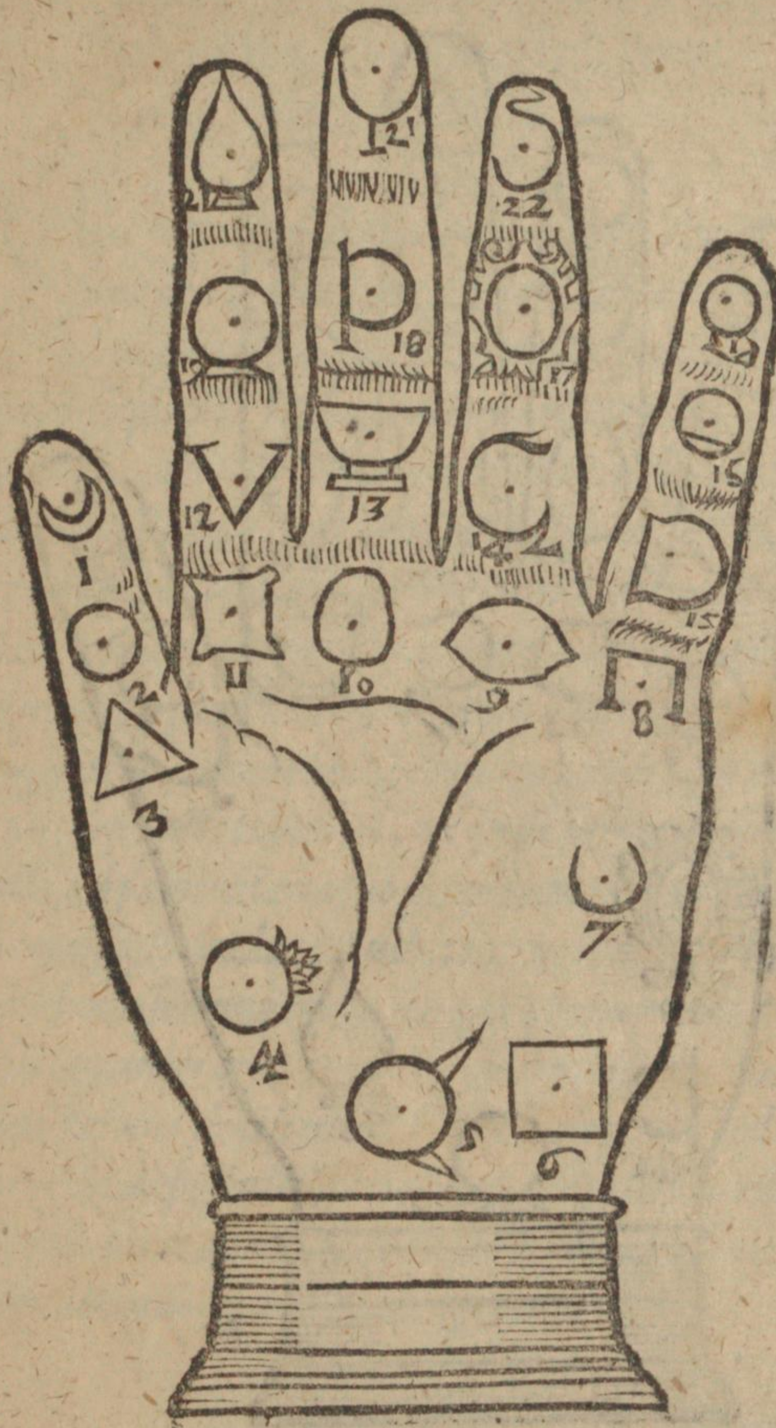
Exercitiū continuum in figuris artis.

tantùm figuras ponimus, videlicet, interioris exteriorisq; sinistræ, quia eodem ordine procedendum est etiam in dextera, hac tantùm differentia obseruata, vt ab vngue pollicis in ea sit exordium.

Sinistra

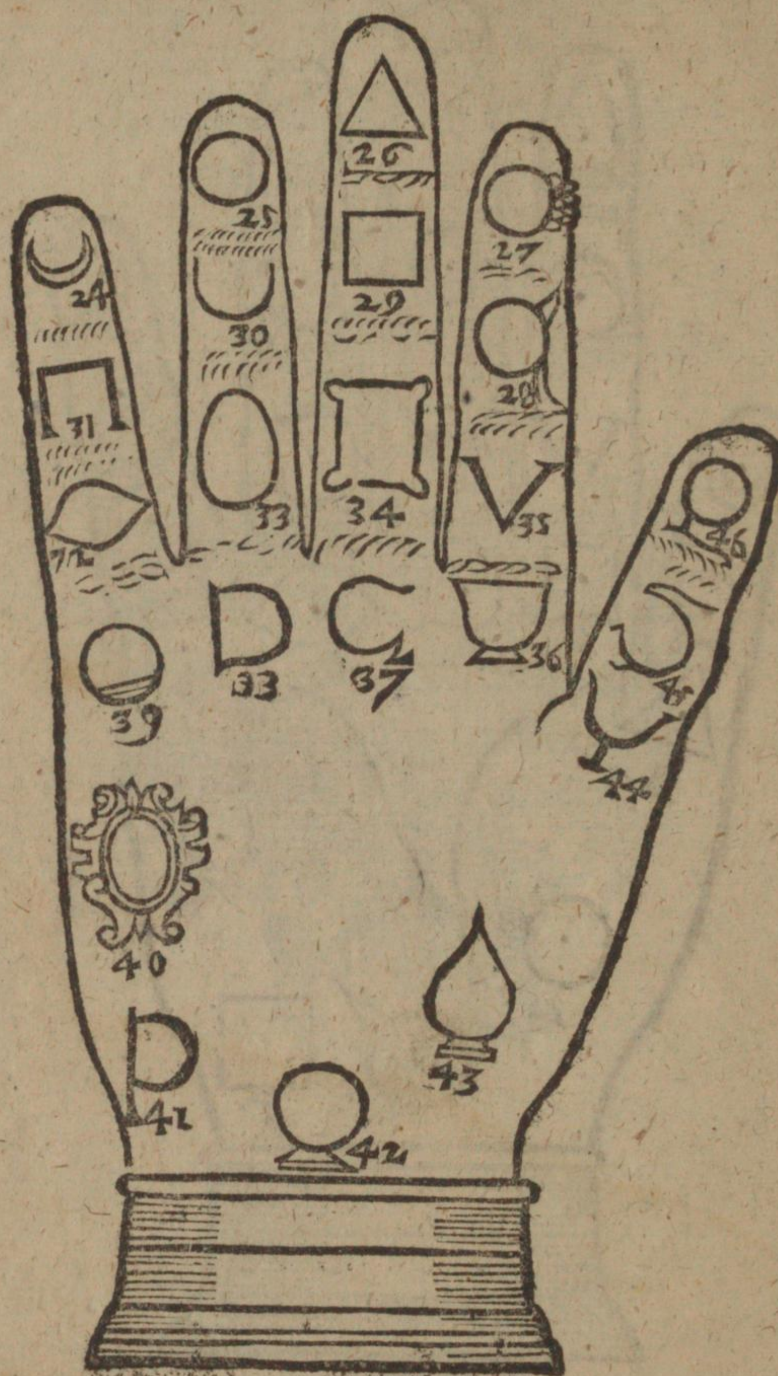

Siniſtra interior.

Sini-

Sinistra exterior.

DE

DE HIS, QVÆ FIGVRANDA eueniunt, in vniuersa Reminiscentiæ arte.

VSQVE modò quæ diximus, & facillima sunt pro intelligentiæ captu, & notißima, vt ad praxis perfectionem reducantur. Quæ verò sequuntur, diligentiori sunt animaduertenda iudicio: & primò, quæ sunt in figuris, & imaginibus locanda, enumerabimus: secundò, modum collocandi illorum aliqua ostendemus. Hoc vnum autem ante omnia considerandum aduenit, quòd vt infinitorum singularium cōfusionem euitemus, genera quædam, speciesq́ tantùm annotabimus, vt inde sumptis exemplis, ad particularia suo proprio marte perueniat quisq́ locanda. Haud etenim tantùm difficilè hoc esset, quæcunq́ lingua pronunciari valent enumerare, verùm, & impoßibile: hinc nos rerum diuisionem (non completè, sed vt neceßitas postulat) faciemus, singula membra diuisionum declarabimus, ac declarata propriis signabimus figuris. Ordo igitur talis sit.

Omnia quæ ore pronũciantur, vel
- *Nihil ſignificant:*
- *Aliquid ſignificant:*

Nihil ſignificantia, aut ſunt
- *Literæ, ſyllabæ, articuli, coniunctiones, pronomina; accentus, & ſimilia.*
- *Riſus, cachinni, balatus, boatꝰ, & ſimilia:*

Aliquid ſignificantia, aut ſunt
- *Verba.*
- *Nomina:*

Verba aliquando oſtẽdunt, vel
- *Actionem in aliquo:*
- *Paſsionem ab aliquo:*
- *Actionem ſimul, & paſsionem in ſeipſo:*

Nomina ſiue propria, ſiue appellatiua, referuntur, vel ad
- *Subſtantiam:*
- *Accidens.*

Subſtantia, aut eſt
- *Corporeitatis expers*
- *Corporeitati obnoxia.*

Quæ omni penitùs caret corpore, aut eſt
- *Deus.*
- *Angelus.*
- *Anima.*

Deus

Deus triplici diſtinctione gaudet	*Pater.* *Filius.* *Spiritus ſanctus.*
In qualibet diuina perſona conſideratur	*Eſſentia.* *Vnitas.* *Veritas.*
In Angelo conſideratur	*Hierarchia.* *Ordo.* *Nomen.*
In anima triplex fit conſideratio	*Rationalitatis.* *Animalitatis, ſecũdùm ſenſum* *Vegetationis.*
Subſtantia corporalis conſideratur in	*Cælo.* *Elementis.* *Animantibus.* *Plantis.* *Mineralibus.*
In cælo habent conſiderari	*Figura.* *Motus.* *Sydera.* *Aſpectus.* *Influxus.*

Infi-

In figura qualibet considerantur
- Linea.
- Anguli.
- Rectitudines.
- Curuitates.

Motus considerabitur, si est
- Continuus.
- Tardus.
- Velox.

In syderibus habent considerari
- Lumen.
- Obscuritas, siue eclipsis.

Pro obscuritate verò, fit consideratio in syderibus de
- Distantia.
- Vmbra.

Aspectus in syderibus respicit situm
- Rectitudinis.
- Retrogradationis.
- Oppositionis.

Circa influxus syderum aduenit consideranda
- Benignitas.
- Malignitas.

In substantia elementari fit discursus ratiocinandi circa
- Ignem.
- Aerem.
- Aquam.
- Terram.

In igne respicitur
- Leuitas.
- Ardor.

In aere

In aëre occurrit sæpè loquutio de
- *Nubibus.*
- *Pluuiis.*
- *Grandinibus.*
- *Glaciebus.*
- *Niuibus.*
- *Tonitruis.*
- *Coruscationibus.*
- *Rore.*
- *Iride.*
- *Halone.*
- *Serenitate.*

In aqua declarantur
- *Flumina.*
- *Fontes.*
- *Lacus.*
- *Aquæductus.*
- *Canales.*
- *Corpora crystallina.*
- *Translucida, seu diaphana.*

In terra anim. aduertitur
- *Cos.*
- *Lapis.*
- *Arena.*
- *Gypsum.*
- *Calx.*
- *Sal cuiuscunque generis.*

- In substantia animalium fit diversificatio per plura genera: nã omnia animalia sunt
  - Aquatilia.
  - Volatilia.
  - Terrestria.
- In aquatilib. occurrunt
  - Serpentes.
  - Pisces.
  - Et carentia capite ut sunt
    - Cancri.
    - Lericij.
    - Ostreæ.
    - Conchilia.
    - Locustæ &c.
- In volatilibus est copiosa multitudo, sed ad exempla figurationũ capessenda sufficiat hæc
  - Phœnix.
  - Aquila.
  - Pauo.
  - Accipiter.
  - Columba.
- In terestribus animalib. multiplicem habemus differentiam, scilicet
  - Hominum.
  - Cicurum.
  - Ferarum.
- In hominibus sunt plura considerãda, scilicet
  - Sexus.
  - Potestas.
  - Dignitas.
  - Conditio.
  - Officium.

De sexu

De sexu utrum sit
- *Masculus.*
- *Fœmina.*
- *Androgynus.*

De potestate aduenit loquutio circa
- *Reges.*
- *Principes.*
- *Duces.*
- *Proreges.*
- *Iudices.*
- *Consiliarios.*
- *Carnifices.*

De dignitate, quia est
- *Pontifex.*
- *Imperator.*
- *Rex.*
- *Cardinalis.*
- *Episcopus.*
- *Presbyter.*
- *Religiosus Monachus.*

De conditione, quia est
- *Nobilis.*
- *Ignobilis.*
- *Virgo.*
- *Vidua.*
- *Nupta.*
- *Meretrix.*

De officio, ſeu vitæ exercitio, quia eſt	Doctor iuris. Medicus. Miles. Venator. Architectus. Nauta. Muſicus. Mercator. Arator.
In conſideratione cicurum, & ferarum, hæc pauca pro nunc ſignantur, nam de cicuribus habemus	Equos. Boues. Aſinos. Camelos. Bubalos.
De feris	Leonem. Leopardum. Tygrim. Vrſum. Lupum. Lyncem.
Plantarum diſtinctio parua eſt, omnes enim plantæ ſunt	Herbæ. Frutices. Arbores.

Nomina plantarum ſignabuntur in imaginibus & figuris, aut per propriam ſpeciem, repræſentatam ab imaginibus, in locis memoriæ conſi-

conſiſtentibus, aut iuxta regulam, quam dabimus de propriis nominibus hominum, quando recitandi occurrunt.

Mineralia vero hac diſtinctione inter ſe diſtinguuntur, ſcilicet
- *Aurum.*
- *Argentum.*
- *Plumbum.*
- *Stannum.*
- *AEs.*
- *Ferrum.*
- *Argentum viuum.*

His igitur ſic breuiter circa ſubſtantialia conſideratis, eſt etiam ſciendum, quod nomina vertantur ad expreſſionem accidentium, & antequam ad iſtorum conſiderationem accedamus, ſciendum eſt, omnia creata entia tribus terminis conſtituta eſſe.

Sũt etenim, vel in
- *Principio, medio, & fine.*
- *Concordantia, differentia, & contrarietate.*
- *Maioritate, minoritate, & æqualitate.*

Accidentia tamen à cunctis Philoſophiæ ſectatoribus nouem eſſe ponuntur, ipſe autem de mente Iohannis Duns Scoti addam omnium rerum intentiones, & ſic decem ordinibus diſtinguuntur.

Ordo quidem talis est
- Quantitas.
- Relatio.
- Qualitas.
- Actio.
- Paßio.
- Situs.
- Vbi.
- Quando.
- Habitus.
- Intentio.

Quantitas duplicem habet modum figurationis, eò quod ipsa in duplici differentia reperitur, scilicet quæ est
- Continua.
- Discreta.

In quantitate continua fit raciocinatio de
- Magnitudine, seu spacio.
- Superficie.
- Linea.
- Puncto.
- Motu.
- Tempore.
- Et temporum differentiis.

In quan-

In quãtitate discreta accidit facienda discussio de
- Numeris.
- Proportionibus.
- Consonantiis.
- Tonis.
- Semitonis.
- Diesibus.
- Lemmatibus.
- Mensuris.
- Ponderibus.

Sunt etiam quædam quãta, quæ non possunt exprimi talia esse, nisi suæ considerentur relationes, eò quòd non ex se sic dicuntur, sed respectu alterius, veluti
- Magnum.
- Paruum.
- Multum.
- Paucum.
- Excessus.
- Defectus.

Sunt insuper & alia quanta, quæ ex propria natura sunt quanta, sed exprimũtur per qualitates, vt
- Asperum.
- Lene.
- Molle.
- Durum.

In relationibus etiam accidit discursus raciocinandi, vel respectu causæ ad effectum, vel respectu fundamenti, & termini, vel respectu positionis siue situs.
- Creatore.
- Creatura.
- Mouente.
- Mobili.
- Scientia.

Quando igitur fit consideratio causæ ad effectum, est veluti si accideret loqui de
- *Scibili.*
- *Præmissis.*
- *Conclusionibus.*

Fundamenta verò relationum, earumque termini occurrunt, quādo in oratione fit discursus de
- *Patre.*
- *Filio.*
- *Sponso.*
- *Sponsa.*
- *Cæterisq; similibus.*

Relatio vero, quæ respicit positionem, tunc euenit, quando fit discursus, de his, quæ pertinēt ad differentias locales, veluti
- *Dexter.*
- *Sinister.*
- *Antè.*
- *Retro.*
- *Sursum.*
- *Deorsum.*
- *Prope.*
- *Longè.*

Aliquæ adhuc relationes occurrunt, de quibus in regula prædictorum à nobis assignanda, validissimè sumi potest methodus illa figurandi, tum in imaginibus, tum etiam in figuris manuum.

Quæ vero ad qualitates pertinent, hæ quidem duplici modo habentur; sunt etenim animæ qua-

mæ qualitates, seu quæ ad animam referuntur, & quæ ad corpus: verum illæ, quæ animam respiciunt, aut sunt virtutes, aut vitia.

Virtutes tamen hoc modo enumerantur
- Fortitudo.
- Iustitia.
- Prudentia.
- Temperantia.
- Fides.
- Spes.
- Charitas.

Vitia adhuc capitalia septem designantur
- Superbia.
- Auaritia.
- Luxuria.
- Ira.
- Gula.
- Inuidia.
- Acidia.

Sunt etiam & aliæ qualitates in anima, scilicet
- Obliuio.
- Insania.
- Timor.
- Iudicium temerarium & aliæ his similes.

Quæ autem circa corpus ſunt qualitates, reſpiciunt
- *Pulchritudinem.*
- *Deformitatem.*
- *Infirmitatem.*
- *Sanitatem.*
- *Caliditatem.*
- *Frigiditatem.*
- *Et cuiuſcunq́; generis colorem.*

De actione & paßione, ſi aduenit loquutio, cùm iam ipſa iuxta Ariſtotelem ſint vnus motus, habet conſiderari vterque terminus, veluti in relationibus, ſemper enim actio fit ſuper paſſum, verbi gratia

Si eſt verberãs, Eſt verberatũ.
- *Si verberatiuum, verberabile.*
- *Si amatiuum, amabile.*
- *Si deſideratiuum, deſiderabile, &c.*

Si comburens,
Datur combuſtum.

Si eſt docens,
Reperitur addiſcens, & ſic de cæteris.

Situs reſpicit differentias locales, de quibus iam dictum eſt ſupra in relationibus: eaſq́; etiam reſpicit prædicamentum vbi.

Prædi-

Prædicamentum, quando refertur ad differentias temporis, scilicet	*ad Annum.* *Mensem.* *Diem.* *Horam &c.*
Respicit etiam Prædicamentum habitus, adesse	*Armatum.* *Indutum.* *Nudum.* *Seminudum.*
Intentiones verò, & omnia, quæ fiunt circa animã, primò referuntur ad potentias substantiales animæ, scilicet	*Intellectum.* *Voluntatem.* *Memoriam.*
Deinde circa ipsas potest discursus occurrere de	*Intentionibus.* *Phantasmatibus.* *Somniis.* *Illusionibus nocturnis.* *Visionibus.* *Prophetiis, &c.*

Ex omnibus his ergo, quæ sic breuiter collegimus, exempla sumi debent, vt & quæcunque recitanda eueniunt, eadem methodo figuranda sint. Modum autem figurationis aliquorum ex prædictis, ab his, quæ nihil significant incipiendo declarabimus. Hæc sequentia exempla sufficiant, ex quibus artifex, seu artis sectator, ad propriam recurrat inuentionem.

QVOMODO SINT FIGVrandæ literæ, ſyllabæ, articuli, coniunctiones, præpoſitiones, pronomina, aduerbia, & his ſimilia, in vtraque Reminiſcentiæ arte.

EO quòd nunc maius opus mouendum occurrit, ſcilicet, vt modum figurationis omnium prædictorum doceamus, vt ex his bene notis exemplis, poßint & cætera figuranda figurari, iterũ ſit hic monitus lector, vt animaduertat nos vtranque docere artem, eam ſcilicet, quam maiores noſtri per loca, & imagines inſtituerunt, eamque etiam, quam nos per figuras in manibus poſitas adinuenimus, & in concionibus noſtris quotidie vtimur. Et ideò de figurationibus figurandorum in locis, & imaginibus tractabimus, ac deinde de illorum figurationibus, quæ in manib. figuranda eueniunt ſermonem habebimus. Figurationem igitur literarum, duabus & viginti figuris poſſumus facillimè conſtituere: incipiendo ab A. vſque Z. hoc modo A. figuratur in inſtrumento illo perpendiculi, quo fabri lignarij vtũtur ad commenſurationem æqualitatis planæ,

Literarum deſignatio per figuras artis.

veram

veram habens imaginem literæ maiuſculæ A. vel poteſt figurari in circino, in cuius medio ſit axis illud continens apertum, vt ſenſu patet in circinis æreis. B. figuratur in inſtrumento illo ferreo, quo pedes hominũ clauduntur in carcere, vocaturq; compes ferreus. Ad figurandum C. poteſt figurator vti cucurbita oblonga, & curua, vel fragmine peponis dimidio orbe cæſo. Ad figurandum D. ſufficit compes ferreus ſimplex, quo pes hominis vincitur in triremibus. Pro figura literæ E. ſatis ſufficiens eſt ſerra illa, qua ligna ſecantur, completa tamen cum cordula, & duobus hinc inde manubriis. Pro F. conuenit figura falcis. Pro G. bene conuenit anguis capite recto, & cauda gyrum faciens. H. poteſt figurari per eandem imaginem, quæ in loco artis poſita eſt, vt hoc tamen ſit geſtu diſpoſita, ſcilicet, erecta, brachiis ſurſum verſus extenſis, pedibuſque iuxta rectitudinem femorum dilatis. Pro figuratione I. ſufficit columna. Pro K. locari poteſt inſtrumentum ligneum eiuſdem figuræ, Literæ L. conueniens figura eſt ſecuris. M. optime figuratur in imagine loci, quando imago illa manibus iunctis manet inclinata deorſum, ceruice terram tangente, & pedibus hincinde dilatis, aut inclina-

clinata, manibus extensis ad pedes, vel manibus iunctis in medio amborum crurum, potest etiam figurari in tripode scanno. Pro litera N. potest imago duos habere baculos, quorum extremitates terram tangant, ipsique erecti altera extremitate tangant vtrunque harmum hinc inde, quibus extremitatibus stet innixa imago. O. facilis est figurationis, quia pro eo sufficit circulus cuiuscunque materiæ confectus. P. & Q. vna tantum sunt figura contenti, scilicet episcopali baculo, qui si extremitatem suæ curuitatis habebit à sinistris, faciet figurã Q. si habebit à dextris faciet figuram P. Litera R. figuratur in instrumento ligneo talem similitudinem habente. S. fit in angue tortuoso. T. figuratur in malleo. V. figuratur in circino, cuius duæ cuspides sursum versus sint, & caput deorsum. X. signatur per crucem. Y. per furcam. Et Z. per ligneum quadrantem, quod in inuersionibus suis talem possit in se ostendere figuram. Cum ergo hæ sunt literæ collocandæ, tales prædictæ figuræ sunt in manibus imaginum in locis suis consistentium collocandæ. His autem literis adueniunt suæ vocales, seu suæ consonantes, sicuti necessitas postulat, vt ex eis syllabæ formari valeant. Quarum syllabarum

barum compositio facilis est apud imagines: nam si in dextra manu imaginis consistentis in loco suo ponetur figura lignei perpendiculi, quæ figurat A. & in sinistra eius dabūtur compedes ferrei, qui faciunt figuram B. vtique ex vna figura, & altera, statim aduenit reminiscentia syllabæ, ab: si vero syllaba recitanda non erit ab, sed ba, tunc mutanda est figura, & quæ erat in dextera, locabitur in sinistra, & quæ in sinistra, ponetur in dextera, & tunc sic dispositæ figuræ reminiscentiam causabunt syllabæ, ba. Atq; hoc modo dispositis figuris, apud omnes imagines in locis suis permanentes, species ostendentur quarumcunque syllabarum.

Syllabarum compositio per figuras ...

Articuli etiam coniunctiones, & præpositiones, quoniam vt sæpius, ex tribus constant literis, tribus figuris in eadem imagine possunt designari. Verbi gratia, si articulus erit latinè exprimendus, in genere neutro, videlicet, hoc, tunc imago brachiis sursum extensis, & pedibus dilatatis, figurabit H. circulus in dextera manu figurabit O. cucurbita oblonga, & curua, in sinistra manu figurabit C. ex quibus habebis articulum compositum significans HOC. Si autem articulus erit vernaculo sermone recitandus, verbi gratia, dal, tunc imago posita

Articulorum designatio in imaginibus.

in loco artis habebit in dextera compedem ferream gerentem figuram D. in pectore habebit circinum appensum, cum axe medio, figuram ostendentem literæ A. & in sinistra manu, habebit securim ex manubrio pendentem, designantem literam L. ex quibus sic præsentatis figuris in imaginatiua, statim concipit memoria compositum articulum DAL, & sic fit in omnibus pronominibus, scilicet, ego, tu, ille, meus, tuus, suus, &c. Et aduerbiis, vt, hic, illic, vbi, nunc, &c. Hoc siquidem figurandi modo, satis expertus sum in concionibus meis, nunquam posse penitus memoriam falli: animaduertat autem artis sectator, vt sæpiùs in huiusmodi figuratione se exerceat, vt possit valentius in arte proficere. Et hæc de locatione prædictorum in imaginibus satis declarata censeantur. In figuris verò, quæ in manibus habentur, posset item fieri eadem literarum designatio, sed quoniam figuræ in ventriculis digitorum, volarumque positæ, aptiores sunt ad ostẽdendam ipsammet literam, quam aliquod literam figurãs: propterea cõpertum nobis est, quod litera in figura descripta facillimam reddat sui ipsius reminiscentiam. Nec dedignetur animus addiscẽtis, sæpius in figuris literas collocare,

Modus figurandi literas in manibus.

locare, atq; intra se peruoluere, omnem semper literam variando in vnaquaque figura. Exempli gratia, si in luna, quæ manet in primo pollicis sinistræ manus ventriculo pro vna vice posuit A. & in circulo sequente lunam posuit B. mutata vice ponat in luna B. & in circulo A. deinde in luna C. & in circulo D. & sic in omnibus figuris commutando literas: nam cuiuslibet literæ, vnaquæque est capax figura. Possent etiam & syllabæ, & articuli, & alia, quæ paulò suprà notauimus, pro qualibet sui litera distinctis locari figuris; verbi gratia, si syllaba erit ba, in luna ponatur B. & in circulo A. & tunc duæ figuræ vnam dabũt syllabam, & tres, aut quatuor figuræ, vnum designabunt articulum. Vnde licet non esset difficultas in recitando, esset tamen tarditas in memoria concipiente, & propter hoc duximus, vt sicut in antedictis imaginibus, sufficiens est vna imago ad ostendendum syllabam vnam, vel articulũ vnum: sic vna, & eadem figura in manu plures præsentet combinatas literas ad syllabæ, vel articuli formationem. Sit igitur ordo talis, litera A. in figura absolutè posita, aliud non signet nisi A. si vero virgula vna interciditur A. vt patebit in sequenti schemate, tunc non

Compositio syllabarum & articulorum in manibus.

significetur in ipsa A. tantùm, sed pro artificis arbitrio dicat ab, vel, ad, vt sermonis loquutio postulat. Nam apud rectè intelligentem fit hæc differentia inter ab, & ad in rectitudine regulati sermonis: & sufficit, vt illud signũ præsentet memoriæ reminiscentiã, quod debet incipere ab a, distinctio vero inter ab, & ad, fit ab artifice per regulas recte loquendi. Ac eodem modo fit in eisdem figuris, designatio omnium articulorum, præpositionum, aduerbiorum, & similium. Schema verò sequens in literis simplicibus, ostendit figurationem literarum absolutè: in literis autem incisis, figurationes demonstrat syllabarum, ac omniũ illorũ, de quibus paulò antè loquebamur. At si facilior artem addiscenti videbitur prima figuratio, literarum, & syllabarum, ea vtique vtatur; nos autem sciat hac vltima vti, tanquam sensatiori; illa etenim sensatior est in imaginibus, hæc vero in figuris.

HOc item modo fit, in omnibus elementis literarum, literas, syllabas, articulosque designaturis. Verùm hic dubitabit aliquis, num multoties posset æquiuocatio incidere, ob similitudinem principij, unde syllabæ, atq; dictiones sumunt prolationem; verbi gratia, si recitanda euenient verba hæc: ab Antonio aurum accepi, utique omnia hæc initium habent ab a, & si quater ponetur a, in quatuor figuris se inuicem consequentibus, ob æquiuocationem memoria decipietur. Vt ergò tollatur huiusmodi difficultas, duæ possunt seruari regulæ, altera per dissimilitudinem figurarum, & altera per dissimilitudinem literarum: & hæc est facilior. Dissimilitudo figurarum attenditur penes hoc, ut pro quanto figuræ à se inuicem differunt tum specie, tum positione, fundabit reminiscentiam suam artifex, ita ut possit dicere, quòd per solas figurationes literarum, prima figura signet ab, secunda Antonium, tertia aurum, & quarta accepi. Dissimilitudo verò literarum sumitur à principio dictionis, & fine, quæ sine æquiuocatione aliqua optimam causat reminiscentiam, verbi gratia, A. incisum designabit syllabam, ab, Ao, designabit Antonio. Am. dicet, aurum, & Ai, dicet, accepi. Sufficit enim

Dubitatio.

Solutio.

ut

vt figura ostendat imaginem, siue speciem dictionis: nam ex illius idea statim memoria recordatur. Huius exemplum habetur in praecedenti schemate, à nona figura incipiendo.

DE FIGVRATIONIBVS quorundam nihil significantium, vt sunt, risus, cachinni, balatus, boatus, & his similium.

DICVNTVR *risus, cachinni, & alia quædam nihil significare: non quod verè nihil significent, sed quia huiusmodi corporis motus, nulla valet verborum vi pronunciari, deseruiunt tamen ad mouendum mentis ideam, pro conceptu aliquo ab ipsis denominato; exempli gratia, si in sermonis discursu pertractandum erit de stultitia risus, de vanitate loquendi, de immoderata hilaritatis figura, de ouium in cambestribus delectabili balatu, de mugitu, rugitu, vlulatu, & cæteris similibus, profectò satis concinnè memoria recordabitur, si apud imagines in locis artis consistentes, aliqua constituemus, per quorum ideam, ad simplicem ipsorum aspectum possit memoria* *Nihil significantium reminiscentia.*

recordari. Cum nempe de ridendi stultitia erit sermocinatio, sufficiens fiet risus designatio, si imaginem ipsam in proprio consistentem loco ridere fingemus. Aut ante ipsam, stultum aliquem nobis notũ, immoderatè ridentem constituemus. Quod si per hoc adhuc rudis memoria, nullam percipit de risu ideam, optima erit risus figuratio, si mulierculam aliquam, quam sæpius ridere vidimus, coram imagine artis fortiter ridere locabimus, ac ex huiusmodi immoderati risus specie ad cachinnorum recordationem facilime deueniemus. Hac etiam figurandi methodo potest hilaritas, & cuiuscunque immoderatæ lætitiæ species, designari. Pro figuratione verò balatus, rugitus, boatus, ac cæterorum similium, quoniam hæc ex brutis desumpsit humana loquutio: illa met bruta, ex quibus huiusmodi desumuntur voces, si coram imaginibus artis locantur, optimam ostendent memoriæ ac reminiscẽtiæ speciem. vt pro balatu, ponatur coram imagine, ouis aperto ore hians: pro boatu, bos ore cælum versus eleuato atque aperto: pro rugitu leo, pro vlulatu lupus: pro fremitu aper: & sic de cæteris similib. In manibus autem huiusmodi sic materialiter fieri nequeunt: & propter hoc oportet artificem

inge-

ingeniari, vt propter exercitium adeò subtilietur memoria, quod nil ei difficultatis adueniat in prædictorum, ac omnium aliorum similium recitatione. At antequam de regulis figurandorum sermonem faciamus: animaduertat addiscens, quòd multi in hac arte proficiunt, & multi quidem oleum amittunt, & opus: & huius ratio non prouenit ex artis defectu, & falsitate, sed ex addiscentis ingenij subtilitate, vel hebetudine. Sunt etenim quidam adeo delicatißimi intellectus, qui ad vnã præceptoris vocem, & vnico præ oculis exemplo posito, haud tantum concipiunt, quæ declarantur, verum & ex seipsis nouam inueniunt, & pulchram quidem figurandi rationem. Quibusdam verò accidit, vt propter ingenij hebetudinem, haud tantum, quæ à magistro declarantur, vix percipiant, sed & ad propriam speculandi rationem descendere tentantes, nec aliqualiter proficiant, nec paululum inuẽtionis habeãt, ad quomodolibet figurandum figuranda. Hinc animaduertat addiscens, vt ex his, quæ ponimus exemplis, ex seipso inuentionem sumat figurandorum, ne iniuste contemnatur ars. Figurantur igitur prædicta non per propriam speciem, vt fit in imaginibus sensatis,

Voces, & corporis motus, quo modo figurentur in manibus.

sed per depictam ipsorum imaginem ab aliquo alio desumptam; verbi gratia, risus fit ore hominum, cuius designatio non potest materialiter figurari, nisi modo supradicto, qui modus minimè aptus cẽsetur in arte, quæ in manuum figuris exercetur. Et propter hoc, est pingenda imago risus, in figuris digitorum, desumpta per metaphoram ab aliquo alio cui est nomẽ risus. Habemus siquidem nos plantam, quæ latinè oriza vocatur, vulgo verò, granum risum. Ponamus igitur quod in figura lunæ, in primo pollicis sinistræ manus ventriculo posita, sit locandus risus, sat vtiq; erit, si quædam grana signentur, super quæ sit litera maiuscula R. nã per huiusmodi duo, memoria concipit risum. Aliquando etiam dimissa metaphora, aliquod figurabile figuratur per characterẽ, quod rarò euenit pronunciandum (illa quidem quæ rarò occurrunt, faciliùs memoriæ mandantur,) sumuntur autem huiusmodi figurationes, vel à principio, vel à fine. A principio, nempe hoc modo, cachinnus incipit à c, & a, quorum vtrumque facit K. signetur igitur in figura, scilicet in circulo, vel alia quauis K. quoniam litera hæc, qua rarò vtimur, reminiscentiam causabit cachinni; verumtamen oportet, vt addiscens

discens hoc sæpiùs sibi præfigat in mente. A fine verò figuratio cadit perfectißima, quãdo sumpta prima dictionis litera, figuratur finis dictionis, per metaphoram ab aliqua re desumptam: gratia exempli, balatus bene figuratur per B. cui à dexteris, & à sinistris sint duæ alæ: nam balatus, & B. alatus coincidunt. Sic etiam vlulatus benè figuratur per V. cui suprà sint duæ alæ: nam V. alatus, reminiscentiam causat isti9 dictionis vlulatus. Et sic per huiuscemodi regulam, possunt omnia his similia facillimè figurari. Prædictorum exemplaria habes in præcedenti schemate, à quarta decima figura incipiendo. Nam quæ semel sensui obiiciuntur, faciliùs memoriter retinentur.

DE FIGVRATIONIBVS propriorum nominum.

QVod quibusdam aliquando difficile visum fuit, videlicet, nomina propria virorum, vel mulierum, certis locis per appositas imagines figurare, hoc semper apud me facillimum existimaui. Nec sunt spernendæ quorundam antiquorũ regulæ, quas & neoterici sæpißimè amplexati sunt: scilicet, vt viros, ac mulieres nobis notißimas assumamus, quorum

Propriorũ nominum figurationes in imaginibus.

nomina ſint eiuſdem rationis, nominum à nobis recitandorum. Et quidem methodus hæc optimæ facilitatis eſt. Si enim nomina recitanda hæc ſunt, Antonius, Franciſcus, Iohannes, Beatrix, Flaminia, &c. ponatur ante imaginem, quam in proprio loco ſtatuimus, vir vnus ex nobis notiſsimis, cui nomen ſit Antonius: coram ſecunda imagine ponatur vir alter, ex nobis familiaribus, cui nomen ſit Franciſcus: & in tertia locetur alter, cui nomen ſit Iohannes: & tunc optima fiet recordatio Antonij, Franciſci, & Ioannis. Coram quarta imagine ſit iuuencula, ex his, quãs aliquando nouimus, cui ſit nomen Beatrix: & in quinta imagine, ſit iuuencula quædam ex notis, quæ vocetur Flaminia: & tunc recordatio ſtatim eueniet illorum nominum, ſcilicet, Beatricis & Flaminiæ. Atq; ita fit in cæteris nominibus propriis, tum virorum, tum etiam mulierum. Verùm ſi aliquando accidet, vt imago, quæ in ſuo conſiſtet loco, illud nomen, quod quærimus, habeat, tunc nihil in ipſa imagine fiet, ſed ita nuda, & ſine geſtu, quomodo poſita fuit à principio, nomen proprium indicabit. Occurrit

Difficultas.

autem hic difficultas non parua, de nominibus propriis, quæ non ſunt in vſu, vt ſunt nomina

mina Hebræorum, antiquorum philoſophorum, vrbium, montium fluuiorum, locorum, ac cæterorum ſimilium, quorum ſignificationes per viuas amicorum noſtrorum imagines non poſſumus figurare. Sint profecto recitanda nomina hæc: Abraham, Iſaac, Iacob, Ioſeph, Dauid, Salomon, Euclides, Hippocrates, Ptolomæus, Roma, Meſſana, Poliſtina, quorum nominum figurandi ſimilitudinem non inuenimus. Pro his ego plures ſunt ſeruandæ regulæ. Nam figurantur, aut per ipſorum nominum interpretationem, aut per eorundem hominum hiſtorias, aut per eorum virtutes, & officia, aut per ipſorum inſignia. Exempli gratia, Abraham interpretatur pater multitudinis: cum ergo volumus figurare Abraham, tunc coram imagine artis locabimus ſenem quendam, cui aſtat multitudo infantulorum: ac tota huiuſmodi figuratio ſignificabit Abrahã, diciturque talis deſignatio per nominis interpretationem. Iſaac figurari poteſt per hiſtoriam: legimus enim de eo, quòd fuerit poſitus ſuper ſtruem lignorum, vt in ſacrificium occideretur à patre, ſi ergo ante imaginem artis locabimus puerum ligatum, & nudum ſuper ligna, & ſenem qui gladio arrepto vellet ipſum interſi-

Nomina Hebraica, Græca, & nomina locorũ, quomodo figurentur.

interficere, tunc statim recordabimur huius nominis Isaac: & talis dicitur figuratio ex historia. Ptolomaeus fuit Rex, & Astrologus, signetur ergò ante imaginem artis, senex cum diademate, & manu dextera teneat sphaeram, cum circulis distinguentibus eam, & tunc statim reminiscentia eueniet Ptolomaei: diciturque talis figuratio à virtute, siue ab officio. Romana ciuitas pro insigni habet vexillum, in quo tales sunt scriptae literae S. P. Q. R. habeat igitur imago stans in loco artis vexillum in manus, in quo videantur praedicta literae, & statim recordatio fiet ciuitatis Romanae: diciturquè talis figuratio ex insigne. Iisdem regulis figurantur caetera praeposita nomina, ac alia quaecunque, talisque figurationis nulla est difficultas, nisi vt operam det addiscens, vt promptam habeat figurandorum inuentam similitudinem. In figuris verò manuum hae regulae ad vnguem obseruari nequeunt, ideò vna tantùm praedictarum vtimur, quam faciliorem prae caeteris experti sumus: & talis est, quae per insigne aliquod reminiscentiam causat. At quia fieri nequit, vt omnia nomina insigne proprium habeant, operae pretium fuit metaphoram figurandi, sumere ex

similí: verbi gratia, si recitanda sint jam suprà posita nomina, videlicet Antonius, Franciscus Iohannes, Abraham, Isaac, Ptolomeus, Roma, & huiusmodi similia; vtiq́; nulla figurarũ prædictarum valet ex se complete aliquod dictorum nominum significare, nec de huiusmodi sic communib. nominibus possumus pro unoquoque propriũ habere insigne. Hinc oportet ex nobiliorib. figurationis metaphoram assumere, & nobiliorum insigna ponere. Exempli gratia, pro Antonio, accipiamus nomen S. Antonij, cuius insigne est flãma ignis, eò quòd laborantes sacro igne protegit. Pro Francisco, accipiamus nomen Sancti Francisci, cuius insigniã sunt stigmata quinque. Pro Ioanne accipiamus nomẽ S. Ioannis, cuius insigne est calix veneno plenus, eo quod infideles venenum ei dederũt bibere, nec nocumentũ corpori sequutum est. Cùm ergò recitãda occurrent prædicta nomina signetur in figura flamma ignis, & in sequenti signentur vulnera quinque, & in tertia signetur calix, ex cuius ore exeat serpens, & statim recordatio fiet Antonij, Francisci, ac Iohannis. Hoc etiam modo fit in cæteris nominibus, videlicet, Lucretia, Lucia, Iulia, & simili-

milibus. Prædictorum figuratio est in præcedenti schemate, incipiendo à decima septima figura. Item nomina, quæ figurari habent ex historiis, non possunt in eisdem figuris complete designari, nisi minuatur historia, & tunc figuratio erit, velut illa, quæ habetur per insigne. Exemplum, sint recitanda nomina Abraam, Isaac, & similium, per suas historias: vtique legimus de Abraam, quod vicit in bello quinque reges, & munera suscepit à Sacerdote Melchisedech: & de Isaac legimus, quòd fuit super struem lignorum oblatus Deo altißimo, quæ omnia vix possent in figuris artis designari, nisi historiæ minuerentur, hoc modo: pro victoria Abraæ, ponamus in figura ramu in palmæ, & pro munere Melchisedech constituamus mitram pontificiam; cùm igitur oculus mentis videbit in figura palmam & mitram, statim recordabitur Abraam. Pro sacrificio Isaac, ponamus in figura, tantùm altaris designationem, cui suprà sit gladius, & statim recordatio fiet huius nominis, Isaac. Pro nomine Ptolomæi, potest tantum sphæra significari, quæ habetur pro insigni virtutis suæ, & pro nomine Romæ, signentur in figura literæ, ex quibus constituitur insigne Romanæ vrbis. Per huiusmodi

modi exempla valebit addiſcens ex ſemetipſo ingeniari, cætera omnia nomina figurare. Verùm oportet, vt ſæpiùs in huiuſmodi figurationibus ſe exerceat, vt mens acutior euadat, atque ad figurãdum promptior. Prædictorum tamen nominum exemplaria præcedens ſchema indicabit, incipiendo à vigeſima figura.

DE FIGVRATIONIBVS illorum, quæ in ordine ſunt ſubſtantiæ incorporeæ, vt Deus, Angelus, Anima.

PRO *figuratione illorum, quæ minimè ad corpoream naturam pertinent, id ante omnia eſt primò animaduertendum, quòd nunquam poteſt memoria falli. Si quæ immaterialia ſunt ſecundum naturam, materialiter apud locorum imagines figurantur. & propter hoc, quæ immaterialia ſunt, materialiter oportet in arte figurari: cuiuſmodi eſt Deus, Angelus, Anima. Figuratur autem Deus, vel à nominis interpretatione, vel ab vſu, quo in ſacris imaginibus depingi ſolet. A nominis interpretatione primùm, pro quanto Deus interpretatur videns, quia vnico intuitu præterita videt, præſentia, atque futura, oportet alicuius viden-*

Immaterialia materialiter figurantur.

videntis perfectiſſimè aſſumere figuram. Hoc autem tali ſigno poteſt deſignari: videlicet, fingatur in idea monſtrum, cui duæ ſint facies, ſibi inuicem oppoſitæ ad ſimilitudinem ſtatuæ illius antiquiſſimi Iani, quem antiqui duas facies habentē arbitrati ſunt, ac per huiuſmodi figurationem reminiſcētiam habebis videntis Dei. Alio modo poteſt figurari, & ſenſatiùs, per huiuſmodi nominis interpretationem, ſcilicet pro perfecto viſu, habeatur in idea ante imaginem loci ſtatua illius Argi, de quo dixerunt poetæ, centum habuiſſe circa caput oculos: nam talis figuratio, altiſſimi Dei videntis reminiſcentiam cauſabit. Verùm, quia nunquam Argum illum temporibus noſtris vidimus, vt ſenſatior fiat figuratio, aſſumatur pauo auis, cui eſt tota oculata cauda, cuius oculi Argum dixerunt poetæ fuiſſe. nam ex multitudine oculorum, in cauda pauonis, apertiſſima Dei videntis reminiſcentia cauſabitur. Solent etiam & noſtri temporis pictores Deum figurare, in perſona cuiuſdā glorioſi ſenis: atqui huiuſmodi figuratio optimam Dei reminiſcentiam cauſat, cùm ſenem ante loci imaginem fingimus, glorioſis ac ſpecioſis opertum veſtibus. Hoc etiam modo æterni Patris perſona figuratur. Verbum

Dei,

Dei, id est, Filius Dei, in infantulo designatur, speciosissimis vestibus decorato. Spiritus Sanctus pluribus potest modis figurari, videlicet: in flamma ignis quia sic in die Pentecostes apparuit: in columba, quia tali figura decoratus; sedit super Christum in Iordane: & aliis quàm plurimis figurationibus, secundum quas hominibus apparere dignatus est. Angeli autem figurantur ab officio, vel ab vsu pictorum, ab officio sic: Si Angelus, de quo nomen quærimus sit Vriel, aut Raphael, aut Barachiel, &c. tunc oportet scire, quod Vriel, ignis Dei interpretetur, habeat ergo imago loci thuribulum viuis carbonibus plenum: nam præsupposito, quod ignis in thuribulo est Deo sacratus, recordatio euenit de igne Dei, ex quo excerpere potest facillima reminiscentia nominis Vriel. Raphaël interpretatur medicina Dei, quia Angelus hic, medici officio functus est in Tobiam cæcum. Fingatur ergò in loco suo imago cæca, & iuuenis pulcher astans, quasi cæco liniens oculos, & huiusmodi designatio recordationẽ ministrabit nominis Raphael, Barachiel iustitia Dei dicitur, pro cuius figuratione sufficit, vt imago artis stateram habeat in vna manu, & ensem in altera. Huiusmodi regulis possunt &

 dæmo-

dæmones figurari, qui spiritus sunt angelici, vnusquisque secundùm sui nominis interpretationem, vel secundum pictorum consuetudinem. Verùm sæpiùs pro figuratione dæmonum in genere, aut pro Luciferi nomine, serpentem corã imagine consueui fingere, eò quòd serpens dicitur Satan in scripturis sanctis. Figuratione autẽ animarum, à pulchritudine sumere consueui, & puellulam quam pulcherrimam noueram, coram artis imagine sæpè præposui, ad cuius ideam recordatio facta fuit animæ promptissima. Hisce vtique exemplis perfectissimè poterit artis sectator prædicta, ac cætera in genere incorporeæ substantiæ posita, figurare. Acutior verò, ac subtilior methodus est, pro figuratione prædictorum in manib. indaganda: nam oportet in omnibus, tum materialibus, tum immaterialibus, id quod subtilius, & diminutius est inuenire. Hinc pro Dei figuratione oportet assumere id, quod Diuus Iohannes inquit in sua prima Canonica, quòd Deus lux est. Si lux oportet distingui, hoc non potest fieri nisi per radios: radius enim est lucis pars diminutior. Si igitur radius designabitur in superiori parte figuræ, tunc ille Deum significabit, vel æternum patrem. Si radius erit in
infe-

inferiori parte, designabit Filium. Si verò tres radij in figura erunt, habebis Spiritus Sancti figurationem. At pro sanctissima Trinitate, sufficit in figura triãgulus. Angelorum autem figurationem, à nominis similitudine, per metaphoram sumere cõsueui. Nam duæ lineæ rectæ in plano figuræ artis coincidentes faciunt angulum, si sunt lineæ plures, etiam plures angulos constituunt: inter Angelum, & angulum, ac etiam Angelos, & angulos maxima est nominum similitudo: cùm ergò angulus ex duabus lineis in figura designabitur, vtique facillimè ex eo Angeli reminiscentia fiet: & si plures angulos ex pluribus lineis mens in figura videbit, statim plurium Angelorum recordationem habebit. Prædictorum exẽpla in primo sequenti schemate designãtur, à prima pollicis figura incipiendo. Angelorum autem nomina, infra angulum, per primam nominis literam possunt designari. At pro dæmonum imaginib. sæpissimè figura vsus sum nigra, quæ mihi & dæmones designat, & noctem, & tenebras, & his similia. Animæ fictionem pluribus expertus sum modis, sed quia radix nominis eius ex illis duobus Hebraicis vocabulis profluit נשמת חים niscmath chaiim, id est, spiraculũ

vitæ, nunquam similitudinem illius vocabuli variare volui, & pro nischmath, nexum in figura designare consueui, vnde ex acquisito habitu, cum nexum in figura video, statim animæ recordor. Huius nexus exemplum est in sequenti schemate, figura septima. Tali igitur ordine incorporea omnia figurantur, sed nisi artis sectator in huiuscemodi fictis figurationibus sæpius assuescat, vix proficere poterit: ex frequentatis enim actibus, oportet artis habitum adipisci.

DE FIGVRATIONIBVS illorum entium, quæ media sunt inter corporea, & incorporea, vt sunt entia mathematicalia.

QVÆ *ad mathematicam spectant, communiori distinctione quatuor distinguũtur partibus: aut enim sunt ex Arithmeticis, aut ex Geometricis, aut ex Astrologicis, aut ex Musicis. Quæ ad Arithmeticam pertinent, sunt numeri illi, qui cardines numerorum dicuntur, scilicet vnus, duo, tres, quatuor, & reliqui. Horum numerorum apud Aegyptios erat significatio ab vno, vsque nonaginta nouem in*

sinistra

ſiniſtra manu: cùm verò centenarius erat ſignificandus, dimiſſa ſiniſtra fiebat tranſitus ad dexteram. Qui huiuſmodi ſignificationib. vtitur apud imagines locorum artis, nequaquã errare poſſe coniicio. Verùm quò figuratio materialior, eo mens eſt in apprehenſione facilior: nam craſsiora, & corpulentiora fortiùs mouent ſenſum, vt inde ſumat cogitatiua phantaſmata. Atque ob id, numeros apud imagines aliter figurare conſueui, quàm per antiquam manuum inuerſionem, & geſtum. Pro vnitate, ſignanda imago artis manũ dexteram eleuat, & pollice cœlum oſtendit, eo modo, quo & Turcæ fidem ſuam ſolent adiurare. Pro dualitate, duo brachia eleuat imago ſurſum verſus, manib. nudis nihil ſignificantib. Pro ternario, tripoda poſui. Pro quaternario, figuram quadrangularem ligneam, veluti formam illam qua lateres conficiuntur. Pro quinario, anguem locaui in manu imaginis, capite aliqualiter inclinato, & cauda tantiſper erecta, vt figuram faciat literæ 5. quæ quinarium numerum arithmetico vſu deſignat. Pro numero ſenario, frequenter anguem poſui, capite apprehenſo, atq; incluſo in manu imaginis, & cauda in orbem ducta, vt aptè figuram indicet literæ 6. quæ

Numerorum figurationes.

arithmetico vſu ſenarium deſignare ſolet. Pro ſeptenario aptaui coram imagine ſedem: nam à ſede ad ſeptem fit facilis cõmutatio. Expertus .n. ſum optime recordationem fieri, à vocabuli ſimilitudine. Pro numero octonario, circulum poſui in manu imaginis, ex metallo illo, quod nos octonem vulgo vocamus: per octonem .n. reminiſcentia cauſatur octonarij. Pro nouenario artificiale aliquod nouum poſui: ſed facilior euenit recordatio, ſi nouem oua in vaſe nouo ponuntur coram imagine. Pro denario crucem, pro Centenario lunam dimidio orbe cæſam pro millenario mala poma, quæ à nobis vulgò mila vocantur: & ſic de cæteris numerorum ſpeciebus, eſt propriam inuenire figuram. Geometrica, per regulam, qua in commenſurationib. ſuis fabri vtuntur deſignaui. Aſtronomica per ſphæram: & Muſicalia, aut per inſtrumentum pulſus ſecundùm cuiuſcunq; generis muſicorum ſimilitudinem, aut per librum figuris ornatum muſicalibus, ac ſatis huiuſmodi figuratio talium entium placuit. In figuris autem manuum alio figurãdi modo vtimur. nã columnam accepi pro vnitate, anguem pro binario, triangulum pro ternario, quadrangulum pro quaternario, pentãgulum pro quinario, hexangulum

Mathematicarum rerum figurationes.

gulum

gulum pro ſenario, roſam geometricam pro ſeptenario, corpus cubum pro octonario, circulum pro nouenario, crucem pro denario, dimidium lunæ pro centenario, M. maiuſculum pro millenario: & cum eiſdem figuris deſignantur cæteræ numerorum fractiones, & compoſitiones. ſequens ſchema hæc omnia indicabit, ab octaua figura incipiendo. Geometrica per lineam figuraui in medio figuræ, Aſtronomica per ſphæram, & Muſicalia per notas muſicales in figura depictas. Si artis ſectator in huiuſmodi figurationibus ſe exercuit, ac figuratorum recitationibus experimento comperiet, quanta ſit vtilitatis ars: haud enim ſine frequenti exercitio, acquiri poteſt artis perfectio.

M
P

DE FIGVRATIONIBVS ILlorum, quæ ad ſubſtantiam materialem pertinent, & ad accidentia.

MATERIALES ſubſtantias infra cœlum conſpicimus, ac paulò ſuprà illas enumerauimus, qua potuimus breuitate in cœleſtibus elementis, atq; elementatis rebus, quorum omnium facillima eſt, apud imagines locorum artis ſignificatio. Quò enim materialiora ſunt entia, eò faciliorib. figurationib. exponuntur, quorum aliqua tantum, pro addiſcentis exēplo ponemus. Cœlum, & totus orbis, per pilā magnam, in manu imaginis artis deſignatur. Circuli cœlorum per materiales circulos, motus cœlorum, per rotas mobiles, & ſydera per eorum figuras materialiter fictas: quod & difficile nō erit, nam & in mercatorū, atq; artificum officinis, cœleſtium ſiderum figuras aliquando videre contingit, ex quorum idea facillima eſt eorum in mēte figuratio. Item elemēta omnia, & mineralia, & plantæ, & animalia quæque, non aliter figurari debent, quam in propria natura conſiſtunt. Difficultas autem poſſet eſſe apud aliquos, circa ſignifiationes accidentium: nam quædam accidentia corporalia ſunt, quædam

Subſtantia materiales, & accidentia, quomodo figurentur.

dam verò spiritualia, corporalia quidem, vt ægritudo, albedo, nigredo, & similia spiritualia, vt intentio, cogitatio, sapientia, virtutes morales, & theologales, &c. quorum omnium figuratio fit per subiectum, cui talia accidentia inhærent, vt ægritudo figuratur per hominem ægrum, albedo per niuem, nigredo per AEthiopem, cogitatio per religiosum contemplantem, Sapientia per Doctorem aliquē ex nobis notis, Fortitudo per amicum frangentē columnam, Prudentia per serpentem, & speculum, Temperantia per vas temperati vini, & Iustitia per hominem habētem ensem, & stateram. Sic ergò nil est in orbe, aut sub consideratione cadit intellectus, quod non possit talibus figuris designari: vt omnium possit fieri recordatio. Quæ omnia per supradictas regulas possunt etiam in manibus figurari. At hic vnū animaduertendum aduenit, pro totius operis complemento. scil. quòd loca sensibilia, quib. ars fit per imagines, possunt multiplicari, & minui secundùm capacitatem vniuersalis loci artis: sed loca, quib. ars innititur in manibus, possunt bene multiplicari, sed non minui: sunt enim in vtraq; facie manuum loca nonaginta duo, multiplicantur autem in infinitum, secundùm diuersita-

Locorum multiplicatio in manibus.

nersita-

uersitatem colorum, & signorum, quibus manus significantur, & ornantur. Quod quomodo debeat intelligi, paucis verbis dicam. Accepi ego aliquando librum, quem pluribus decoraui manibus, & figuris, ostendentib. facies ambarum manuum, in quibus figuras semper easdem posui, manuū autem facies quatuor pro prima vice albæ erant, iuxta naturam paginæ, pro secunda vice nigræ, pro tertia rubeæ, & sic semper diuersificaui colores in libro, vt per sensum fieret facilis apprehēsio in intellectu. Cùm autem defecerunt colores, supra quatuor facies manuum descripsi aliqua signa, scilicet, in primis quatuor faciebus coronam, in secundis lilium, in tertiis auem, & sic variando signa, facta fuit variatio manuum, & multiplicatio locorum. Multa quidem & alia essent dicenda, pro artis facilitate, sed ne fiat nimis vulgaris, vt ēt cacerdones, & cetarii vtantur, quæ dicta sunt, sufficiant: nam quæ subticentur, oretenus enucleanda decreui, & eo maxime, quod quæ ad artis perfectionem necessaria sunt, per prædicta completissime declarata consistunt.

Epi-

Epigramma H.B.M.

IN COMMENDATIONEM ARTIS MEMORIÆ.

TEMPORIS vt longi ſpacio percepta teneri,
Et poſſint animo fixa manere tuo,
Diſcere ne pigeat memorandi gnauiter artem:
Qua ſine, iudicio mens hebet orba ſuo.
Hæc eſt ingenii lumen, cuſtoſquè laboris,
Erigit hæc ſenſus, intrepidoſquè facit:
Nec tu contemnas, Cicero quod voce diſerta
Comprobat, & verbis ornat vbique ſuis.
Et quod Simonides, ſeu Metrodorus, vt aiunt,
Inuentum cura gaudeat eſſe ſua.
Quod vel Ariſtoteles, diuinum credere munus
Non dubitat, Sophicæ gloria prima ſcholæ.
In quo Carneades, totis laudatus Athenis,
Floruit, & Senecæ vis quoque magna fuit.
Rhetores hæc firmat, iuuat hæc ars iura volentem
Diſcere, vix aliud Pallas amauit opus.

FINIS.